

Representantlovforslag nr. 31

(2007-2008)

fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande,
Odd Einar Dørum, Gunvald Ludvigsen og André N. Skjelstad

Dokument nr. 8:31 (2007-2008)

Representantlovforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande, Odd Einar Dørum, Gunvald Ludvigsen og André N. Skjelstad om lov om endring i lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barnelova)

Til Odelstinget

BAKGRUNN

Barnelova og straffeloven

I 1972 ble foreldres rett til fysisk å refse egne barn opphevet. Likevel har det helt siden 1972 vært uklart om det var meningen å forby all fysisk avstraffelse av barn, eller om det kun var mishandling som skulle forbys. Forarbeidene til opphevingen tydet på at det fortsatt skulle være en innskrenkende tolkning av straffeloven når det gjaldt forholdet mellom foreldre og barn. I 1987 ble derfor lovverket skjerpet ved en endring i barneloven. Vold mot barn reguleres i dag av barneloven og av straffeloven, men det er ikke knyttet sanksjoner til overtredelse av barneloven § 30. Overtredelse straffes eventuelt etter straffeloven.

Den mest aktuelle bestemmelsen i straffeloven er § 228 første ledd om legemsfornærmelse, som lyder:

"Den, som øver Vold mod en andens Person eller paa anden Maade fornærmer ham paa Legeme, eller som medvirker hertil, straffes for Legemsfornærmelse med Bøder eller med Fængsel indtil 6 Maaneder."

Barneloven § 30 tredje ledd lyder i dag:

"Barnet må ikkje bli utsett for vald eller på anna vis bli handsama slik at den fysiske eller psykiske helsa blir utsett for skade eller fare."

Forslagsstillerne mener fysisk avstraffelse av barn er ulovlig etter disse bestemmelsene, men mener det er nødvendig med en klargjøring i barneloven slik at det ikke er tvil om at fysisk avstraffelse av barn er forbudt i Norge. Forslagsstillerne mener dagens ordlyd i barneloven § 30 tredje ledd åpner for en uheldig uklarhet på dette området. Loven skulle åpenbart forby vold og mishandling, jf. endringslovens overskrift:

"Lov om endring i barneloven § 30 (vold og annen mishandling av barn). Spørsmålet er hva som menes med "vold" i barneloven § 30 tredje ledd. I forarbeidene til lovendringen står det i odelstingsproposisjonen at "slag med gjenstander, som f.eks. stikk eller ris, rammes av forbudet. Det samme må gjelde ørefiker og rising med hånden på bar bak. (...) Lette klaps over hånden eller mot buksebaken som en spontan reaksjon vil derimot ikke rammes."

Under behandlingen av loven uttalte komitéleder og saksordfører at det kun var holding og hindring for å unngå at barnet skadet seg som var tillatt - i tillegg til "forsiktede klaps".

Barnekonvensjonen

Forslagsstillerne viser til at det har skjedd en internasjonal rettsutvikling etter vedtakelsen av barneloven § 30 tredje ledd. Barnekonvensjonen ble ratifisert av Norge i 1991 og inkorporert i menneskerettsloven i 2003. Barnekonvensjonen går ved motstrid foran annen norsk lovgivning. Konvensjonens artikkel 19 nr. 1 pålegger statene å treffe tiltak for å beskytte barn mot alle former for fysisk og psykisk vold. Artikkel 19 nr. 1 omfatter all vold mot barn og lyder:

"States Parties shall take all appropriate legislative, administrative, social and educational measures to protect the child from all forms of physical or men-

tal violence, injury or abuse, neglect or negligent treatment, maltreatment or exploitation, including sexual abuse, while in the care of parent(s), legal guardian(s) or any other person who has the care of the child."

Høyesteretts kjennelse fra 2005

Forslagsstillerne viser også til at Høyesterett avsa en kjennelse om fysisk avstraffelse av barn 30. november 2005. Saken gjaldt slag med flat hånd på bakken. Spørsmålet var om dette kunne straffes etter straffeloven § 228 første ledd som legemsfornærmelse. Høyesterett mente at de kroppslige refselsene som det her var snakk om, klart oversteg det som kan aksepteres i oppdragelsesøyemed. Men førstvoterende i Høyesterett uttalte også at:

"... selv om foreldrenes kroppslige refselsesrett er opphevd, vil det ikke rammes av straffeloven § 228 første ledd om foreldrene i oppdragelsesøyemed tildeler sine barn lettere klaps."

Forslagsstillerne mener denne uttalelsen tyder på at dagens rettstilstand ikke er tydelig nok.

Forslagsstillerne viser til at selv lett fysisk avstraffing er i strid med barnekonvensjonen, og at norsk rett må være helt presis på at all vold mot og fysisk avstraffing av barn er ulovlig, inkludert "forsiktede" eller "lettere" klaps.

Et behov for tydeliggjøring

Dagens ordlyd, kombinert med forarbeidene og forannevnte kjennelse fra Høyesterett, viser at det er en uklarhet i hvilken grad foreldre kan bruke fysisk makt overfor barn når det ikke er snakk om mishandling. Forslagsstillerne mener dette er uheldig. Forslagsstillerne mener dagens lovbestemmelse ikke gir barn tilstrekkelig vern mot fysisk avstraffelse.

En viss bruk av fysisk makt, holding eller hindring, særlig av små barn, for å unngå at de i øyeblikket volder skade på seg selv eller andre, eller på ting, må utvilsomt være tillatt. Slik holding kan uansett ikke anses å gå inn under voldsbegrepet. Forslagsstillerne ønsker ikke å endre rettstilstanden på dette feltet. Å stoppe armen til lillesøster fra å slå storebror må selvsagt være lov. Det må også være lov å bære med seg et barn for eksempel ut av butikken mot barnets vilje. Disse tilfellene er imidlertid ikke eksempler på fysisk avstraffing eller bruk av vold.

Anvendelsen av straffeloven mot barn må også tolkes i lys av regler om nødverge og nødrett på vanlig måte. Forslagsstillerne mener ikke å endre dagens rettstilstand når det gjelder nødverge eller nødrett i forhold til barn.

Fysisk avstraffelse er ikke bra for barnet

Forslagsstillerne mener lovverket må gi foreldre en klar grense for hva slags handlinger som er ulov-

lige. Det vises til at et unisont fagmiljø uttaler at bruk av fysisk avstraffelse i barneoppdragelse ikke er bra for barn. Selv om man på kort sikt i enkelte tilfeller vil oppnå lydige barn, vil et lydig, kuert barn ikke nødvendigvis være et sunt barn. Fysisk avstraffelse er ydmykende, og barn skal, etter forslagsstillerne syn, ikke ydmykes. Et liberalt samfunn skal gi trygge rammebetingelser for selvstendige barn. Det er i oppveksten mye av evnen til å ta kontroll over eget liv og grunnleggende følelse av trygghet og verdighet legges. Det må da være klart at det som er forbudt mot et voksent menneske, også er forbudt mot barn, selv i oppdragelsesøyemed.

Forslagsstillerne ønsker en klargjøring i lovverket slik at det ikke er tvil om at barns fysiske integritet er vernet på minst like god måte som voksnens.

Forslagsstillerne viser til at voldsbruk mot barn øker risikoen for psykisk skade, og risikoen må sies å være større enn de eventuelle positive virkningene av en slik oppdragelsesmetode. Barn som blir utsatt for vold, selv mild vold, lærer dessuten at det er greit å ty til vold i vanskelige situasjoner. Slik sett har forebygging av vold mot barn en effekt utover barnets egen skade. En tydeliggjøring av rettstilstanden vil ikke bare ha en juridisk betydning, men vil også kunne fungere som en kommunikasjon til foreldre om hva som er akseptable oppdragelsesmetoder. Forslagsstillerne peker også på at en enda strengere lovgivning på dette feltet vil vise at Norge er et foregangsland når det gjelder å ta avstand fra vold mot barn. Det er i dag mange land som fortsatt aksepterer bruk av fysisk avstraffelse som en del av barneoppdragelsen, og forslagsstillerne mener Norge bør vise andre land at vår lovgivning gir barns fysiske integritet like stort vern som voksnens.

Det foreslås på denne bakgrunn at barneloven § 30 tredje ledd endres for å klargjøre at vold, uansett om den er rettet mot et barn eller en voksen og uansett om den utøves av en forelder, er uakseptabelt. Forslagsstillerne mener det må komme klart fram av ordlyden at det ikke er adgang til å bruke fysisk avstraffelse.

FORSLAG

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Vedtak til lov

om endring i lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barnelova)

I

I lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barnelova) gjøres følgende endring:

§ 30 tredje ledd nytt første punktum skal lyde:

II

Det er forbode å fysisk avstraffe barn. Barnet må ikkje bli utsett for vald eller på anna vis bli handsama slik at den fysiske eller psykiske helsa blir utsett for skade eller fare.

Loven trer i kraft straks.

29. november 2007

